

Robert C. Allen, *Global Economic History: A Very Short Introduction* (Oxford: Oxford University Press 2011) 170 p. ISBN 978-0-19-959665-2.

De serie *Very short introductions* van Oxford University Press speelt in op de groeiende behoefte van mensen om in een halve dag ‘expert’ te worden op elk denkbaar kennisgebied. Zo bestaan er thans korte inleidingen in de slaap en de tijd, in Jezus en in Mohammed, maar ook in Atheïsme en de vrije wil. Er zijn korte inleidingen in de forensische psychologie, de speltheorie, Noord-Ierland, de Vikingen, de WTO en het postmodernisme. Zo bezien heeft het nog lang geduurd voordat *Global Economic History: A Very Short Introduction* het licht zag.

Met Robert Allen, zelf verbonden aan de universiteit van Oxford, lijkt de juiste auteur op het juiste moment gekozen. Allen heeft in het afgelopen decennium zijn onderzoeksterrein uitgebreid van Groot-Brittannië naar de rest van de wereld. Hij publiceert in onnavolgbaar tempo in de toptijdschriften van ons vakgebied en wordt alom gezien als een van de meest gezaghebbende economisch historici van zijn generatie. Allen weet het vak als geen ander te verkopen. Zo opent hij het boek met een stelling waarmee we iedere collegereeks zouden moeten beginnen: ‘Economic history is the queen of the social sciences. Her subject is The Nature and Causes of the Wealth of Nations, the title of Adam Smith’s great book. Economists *seek* the ‘causes’ in a timeless theory of economic development, while economic historians *find* them in a dynamic process of historical change.’

Maar er zijn drie andere redenen om dit boek voor te schrijven aan studenten. Ten eerste maakt Allen kernachtig duidelijk welke ontwikkeling het vakgebied de afgelopen decennia heeft doorgemaakt. Hielden we ons tot voor kort voornamelijk bezig met de vraag waarom de Industriële Revolutie zich in Groot-Brittannië voltrok en niet in Frankrijk, tegenwoordig gaat het over de vraag waarom het een Europees en geen Aziatisch of Afrikaans fenomeen is geweest. Daarnaast werd er nog lange tijd vanuit gegaan dat diezelfde Industriële Revolutie de kloof tussen ‘the West’ en ‘the Rest’ in steen had gebeiteld. Maar in de jaren ná David Landes is de discussie verschoven naar de vraag waarom het Westen als eerste, in plaats van als enige, de transformatie naar een ander economisch systeem maakte.

Het is overigens een wijdverbreid misverstand dat de ‘global turn’ in de economische geschiedenis uitsluitend een ruimtelijke verbreding van het onderzoek zou inhouden. De verandering is vooral ook van methodologische aard: een nieuwe poging om lange termijn economische ontwikkelingen in diverse werelddelen op *systematische* wijze met elkaar te verbinden. Dit is noodzakelijk om wederkerige processen van industrialisatie en de-industrialisatie die op lokaal niveau juist heel verschillend hebben uitgewerkt goed te begrijpen. Daarnaast markeert de opkomst van de *global economic history* een enorme verrijking van de empirische basis die het mogelijk maakt om vergelijkende geschiedenis te bedrijven. Vergelijkende analyses, zoals bijvoorbeeld ontwikkeld in de *Great Divergence debate* hebben die aloude vraag omtrent de aard en oorzaken van de *Wealth of Nations* van een veel rijkere context voorzien.

Ten tweede laat Allen’s boek zien hoe economische theorie eenvoudig kan worden verbonden met historische analyses. Allen vertrekt in zijn analyses vrijwel altijd vanuit een simpel productiefunctie raamwerk, waarin de relatieve factorprijzen bepalend zijn voor economische specialisatieprocessen op micro- en macroniveau. Het boek staat dus vol grafieken en tabellen waarin de lange termijn ontwikkeling van (reële) lonen, prijzen en kapitaal-arbeid ratio’s worden gekoppeld aan lange termijn proces-

sen van divergentie en convergentie. Dé manier om niet-economisch geschoolde studenten over hun kwantitatieve koudwatervrees heen te helpen is door ze te laten zien hoe veel een eenvoudige grafiek of tabel kan toevoegen aan de geschiedenis van armoede en rijkdom.

Ten derde vormt het boek een uitstekend vertrekpunt voor studenten om een onderwerp te kiezen voor een paper. De grote vragen over de industriële revolutie, de Aziatische opmars, de Latijns Amerikaanse ongelijkheid en de Afrikaanse armoede worden allemaal in de verf gezet. Over al deze kwesties is natuurlijk veel meer te zeggen dan Allen kan in 150 mini-pagina's, maar het boek bevat een overzichtelijke bibliografie waarin per regio tal van sleutelpublicaties zijn opgenomen.

Mijn belangrijkste kanttekening is dat Allen's scherpe karakterisering van het onderscheid tussen economen en economisch historici niet altijd even goed terug te vinden is in zijn betoog. Allen is een verklaard tegenstander van institutionele, laat staan culturele, verklaringsschema's en blijkt, bij nauwkeurige lezing, toch vaak zelf de econoom die aan de hand van een uniforme wetmatigheid de lange termijn economische ontwikkeling van een hele regio tracht te duiden. Het meest opvallend is dat in het hoofdstuk over Afrika.

'Sub-Saharan Africa was the poorest region of the world in 1500, and it remains so.' Welk empirisch bewijs is er voor deze claim? Volgens Allen vertaalde de lage productiviteit van traditionele landbouwactiviteiten (*shifting cultivation*) in Afrika zich in persistente armoede. De rudimentaire productie en handelspraktijken van Afrikaanse samenlevingen vormden geen basis voor industrialisatie en het rampzalige koloniale beleid heeft Afrika verder achterop gebracht. Deze redenatie gaat voorbij aan de vraag hoe het kan dat een premoderne regio met grote overschotten aan vruchtbaar land tot de armste ter wereld behoorde? Vanuit een raamwerk van relatieve factorprijzen ligt het voor de hand dat Afrikaanse boeren weliswaar een lage landproductiviteit kenden, maar een relatief hoge arbeidsproductiviteit en een relatief gevarieerd voedingspatroon. Of de levensstandaard van de gemiddelde Afrikaan dus tot de laagste ter wereld behoorde in de afgelopen vijf eeuwen is lang niet zeker, en Allen had er beter aan gedaan deze onderzoeksvraag als een van de grote uitdagingen van het vakgebied voor de komende jaren neer te zetten, dan haar te voorzien van een Hegeliaans antwoord dat er, kort samengevat, op neer komt dat Afrika het continent is zonder geschiedenis.

Ewout Frankema
Universiteit Utrecht

Pim Huijnen, *De belofte van vitamines: voedingsonderzoek tussen universiteit, industrie en overheid 1918-1945* (Hilversum: Verloren, 2011) 176 p.
ISBN 978-90-8704-241-7.

Hutspot, aardappelen en witbrood

In Nederland is, in tegenstelling tot Amerika en Engeland, nog weinig historisch onderzoek verricht naar de geschiedenis van vitamineonderzoek. En dat terwijl juist Nederlanders door onderzoek naar de oorzaak van Beriberi in Nederlands-Indië hebben bijgedragen aan de ontdekking van vitamines aan het eind van de negentiende